

Xocalı faciəsi – yaddaşın unudulmayan tarixi

SURAXANI

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Xocalı soyqırımının iyirmi yeddinci ildönümü haqqında" sərəncamının icrası ilə əlaqədar Suraxanıda rayon icra hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə silsilə tədbirlər keçirilir.

Səttar Bəhlulzadə adına Xarici Dillər Təmayüllü Gimnaziyada keçirilən anım mərasimində rayon icra hakimiyyəti başçısı yanında Şuranın üzvləri, ictimaiyyət nümayəndələri, Suraxanıda məskunlaşan xocalılar əvvəlcə türk rəsamlarının Xocalı faciəsinə, o cümlədən, Qarabağ hadisələrinə həsr olunan rəsmləri ilə tanış olublar.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirildikdən sonra Xocalı faciəsinin, o cümlədən, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban verməmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbirdə rayon icra hakimiyyətinin başçısı İlqar Abbasov Prezident İlham Əliyevin "Xocalı soyqırımının iyirmi yeddinci ildönümü haqqında" 5 fevral 2019-cu il tarixli sərəncamında qeyd olunan "Azərbaycan xalqı və dövləti Xocalı faciəsinin heç vaxt unutmur və unutmayacaqdır" fikrini diqqətlə çatdıraraq, xalqımızın bu dəhşətli faciəni, insanlığa və bəşəriyyətə qarşı ən qanlı cinayətlərdən olan soyqırımının dərin hüznü yad etdiyini vurğulayıb.

Başçı çıxışında Xocalı faciəsinin ermənilərin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdiyi etnik təmizləmə və soyqırım siyasətinin davamı, eyni zamanda, Ermənistanın Dağlıq Qarabağ işğal etmək məqsədilə apardığı işğalçı müharibəsinin gedişində dinc əhaliyə qarşı törətdiyi kütləvi qətlərin miqyasca ən dəhşətli kimi tarixə yazıldığını diqqətlə vurğulayıb.

İlqar Abbasov daha sonra deyib: "Qətləmə törətdiyi vaxt faciənin ağırılığı o zaman ki Azərbaycan hakimiyyəti tərəfindən lazımcına qiymətləndirilmədi. Yüksək vəzifəli şəxslər XX əsrin ən müdhiş soyqırımlarından biri olan bu cinayətin miqyasını ört-basdır etməyə çalışır, hətta xalqa doğru-dürüst məlumat verməkdən çəkinirdilər. Bu hadisədən bir müddət sonra hakimiyyətə gələn AXC-Müsavat itqitəri da susmağa üstünlük verdi".

Rayon icra hakimiyyətinin başçısı bildirib ki, Xocalı faciəsi özünün əsl hüquqi-siyasi qiymətini yalnız ümummilli lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə qayıdırdan sonra aldı. Soyqırımı haqqında həqiqətlərin dünya dövlətlərinə və beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması istiqamətində məqsədyönlü və davamlı addımlar atıldı. Ulu öndərin təşəbbüsü ilə 1994-cü il fevralın 24-də Milli Məclis "Xocalı soyqırımı (genosidi) günü haqqında" qərar qəbul etdi, BMT-yə, dünya dövlətlərinə bu qətləmin gerçək mahiyyətini

çatdıraraq beynəlxalq ictimaiyyəti erməni terrorizminə qarşı təsirli tədbirlər görməyə çağırırdı. Qəbul edilmiş qərara əsasən, Azərbaycan və bəşər tarixinin qanlı səhifələrindən biri olan bu hadisələr hər il fevralın 26-da Xocalı Soyqırımı Günü kimi qeyd olunmağa başlandı.

Bu gün Azərbaycan hakimiyyəti Ermənistanın dinc azərbaycanlılara qarşı törətdiyi cinayətlər, o cümlədən, Xocalı soyqırımı ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, onun soyqırımı kimi tanınması üçün məqsədyönlü və ardıcıl iş aparır.

Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev Xocalı soy-

qırımının dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün davamlı və ardıcıl fəaliyyətin vacibliyini dəfələrlə vurğulayıb.

Xocalı həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, bu həqiqətlərin beynəlxalq aləmdə yayılması, qətləmə obyektiv qiymət verilməsi istiqamətində atılan addımlarda Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın müstəsna xidmətləri var. Mehriban xanımın gərgin erməyi nəticəsində dünya ölkələri erməni qəsbkarlarının insanlığa siğmayan qətləri haqqında daha dolğun məlumatlandırılır.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə bir çox ölkələrdə və şəhərlərdə həyata keçirilən "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq təbliğat kampaniyası bu faciənin dünyada soyqırımı aktı kimi tanınmasında mühüm rol oynayır.

Hazırda respublikamızın 51 rayonunda məskunlaşan xocalıların müvafiq sosial yardım proqramlarına cəlb olunması, imtiyazlı şəxslərin müavinət və təqaüdlərinin vaxtli-vaxtında verilməsi, ali məktəblərə ödənişli əsaslarla qəbul olunanların təhsil haqqından azad edilməsi dövlətimizin diqqət mərkəzindədir. Bununla yanaşı, onların həyat və mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində dövlət başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən mühüm addımlar atılır.

Tədbirdə Milli Məclisin deputatı Sevinc Fətəliyeva, YAP rayon təşkilatının sədri Vüqar Seyidov, rayonda məskunlaşmış Xocalı şəhər sakini, soyqırımı nəticəsində yaxınlarını itirmiş Xəlil Vəliyev çıxış ediblər.

Tədbiri başçı İlqar Abbasov bu sözlərlə yekunlaşdırıb: "Bu gün xocalılarla yanaşı, doğma yurdlarından didərgin düşmüş bütün soydaşlarımız əmindirlər ki, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizin ərazi bütövlüyü tezliklə təmin olunacaq, soydaşlarımız ata-baba yurdlarına qayıdacaqlar. Artıq Cocuq Mərcanlı buna bir nümunədir. Azərbaycan xalqı Xocalı faciəsinin heç vaxt unutmur və unutmayacaqdır."

Sonda Xarici Dillər Təmayüllü Gimnaziyanın şagirdlərinin ifasında Xocalı soyqırımına həsr olunan ədəbi-bədii kompozisiya göstərib.

İnanıram ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin daha da möhkəmlənməsi, sərhədlərinin toxunulmazlığının və ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi Xocalı şəhidlərinə və xalqımızın bütün qəhrəman övladlarına ucaldılan möhtəşəm abidə olacaqdır.

Heydər ƏLİYEV, Ümummilli lider

MİNGƏÇEVİR

Şəhər icra hakimiyyətinin müşavirə zalında Xocalıdan olan şəhid ailələri ilə görüş keçirilmişdir. Görüşü giriş sözü ilə şəhər icra hakimiyyətinin başçısı İlham İsmayılov açdı. Faciədə həlak olanların xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

İlham İsmayılov bildirdi ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə xalqımız öz taleyinin ən ağır və acılı anlarını yaşadı. O müdhiş gecədə insanlığa qarşı ən qəddar, amansız terror hadisələrindən biri törədildi. Hər tərəfdən mühasirəyə alınaraq erməni və rus yaraqlılarının vəhşi hücumuna məruz qalan qədim Xocalının dinc sakinləri öz milli mənsubiyyətlərinə görə gülləbaran edilərək dəhşətli əzab içərisində qətlə yetirildilər. Xankəndində yerləşən Sovet İmperiyasının 366-cı motoatıcı alayı isə bu amansız qırğının həyata keçirilməsində ermənilərə xüsusi xidmət göstərdi.

2500 nəfərdən çox dinc sakin qatillər ordusu ilə üz-

üzə qalmışdı. Xocalının özünü müdafiə qüvvələri isə çoxlu sayda zirehli texnikanın, tərpedən dırnaqadək silahlanmış başkəsənlər ordusunun qarşısını almaq iqtidarında deyildi. Müasir silahlarla yaraqlanmış ermənilər bir neçə saat ərzində 613 nəfər soydaşımızı xüsusi amansızlıqla qətlə yetirmişdir. Həlak olanların 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın, 70 nəfəri qoca olmuş, 8 ailə tamamilə məhv edilmiş, 25 uşaq hər iki valideynini itirmişdir.

Bu soyqırımı zamanı qədim Xocalı şəhəri erməni hərbi birləşmələri tərəfindən yerlə yeksan olundu. Yüzlərlə dinc sakin dəhşətli işğəncələrə məruz qaldı, meyitlər təhqir olundu. Bu amansız terror hadisəsi təkcə azərbaycanlılara deyil, bütün bəşəriyyətə qarşı yönələn ən ağır cinayətlərdəndir. Qətl gecəsində 487 nəfər yarananmış, 150 nəfər itkin düşmüşdür. 1275 nəfər Xocalı sakini isə əsir götürülərək, aqlasığmaz işğəncələrə məruz qaldı.

Təəssüf ki, Azərbaycanın o vaxtkı bəqarısız və səriştsiz rəhbərləri Xocalı faciəsinin ağırılığına baxmayaraq, bu cinayətlə bağlı ictimaiyyətə vaxtında geniş məlumat verməyərək, əsl həqiqəti ört-basdır etməyə çalışırdı. Vəziyyəti düzün qiymətləndirə bilmədiklərindən, torpaqlarımızın 20 faizinin işğal olunmasına, bir milyondan artıq soydaşımızın yurd-yuvalarından didərgin salınmasına səbəb

oldular. Bu faciənin dövlət tərəfindən lazımcına qiymətləndirilməməsi sonrakı mərhələlərdə özünün mənfəi nəticəsini göstərdi.

Yalnız ümummilli liderimiz Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldikdən sonra Xocalı faciəsi özünün siyasi-hüquqi qiymətini aldı. Ulu öndər dünya ictimaiyyətinin Xocalı soyqırımı ilə bağlı məlumatlandırılması istiqamətində xeyli iş gördü. Heydər Əliyev Xocalı faciəsinin beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən soyqırımı kimi tanınması üçün əməli tədbirlər həyata keçirdi. Ümummilli lider müdrikcəsinə demişdir: "Xocalı faciəsi iki yüz ildən çox müddətdə erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı apardığı soyqırım siyasətinin qanlı səhifəsidir. Bir hadisənin qarşısını almaq, o hadisə baş verəndən sonra onun nəticələrini aradan götürməkdən daha asandır".

Bu gün Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində didərgin həyatı yaşayan Xocalı bacı və qardaşlarımızdan 323 nəfəri köçkünlük həyatını Mingəçevirdə keçirir. Çalışırıq ki, imkan dairəsində onları hər cür qayğı və diqqətlə əhatə edək. İ.İsmayılov əlavə etdi ki, Xocalı soyqırımının 27-

ilə bağlı tədbirlər görülür. Artıq dünyanın bir çox ölkələrində Xocalı soyqırımının tanınması barədə qətnamələr qəbul edilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə "Xocalıya ədalət!" kampaniyası dünyanın 50-dən çox ölkəsində uğurla həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin apardığı uğurlu siyasət nəticəsində tam əminlik ki,

torpaqlarımız yaxın vaxtlarda yağı düşməndən azad olunacaq, işğal olunan bütün ərazilərimizin sakinləri kimi, xocalılar da öz doğma yurd-yuvalarına qayıdacaqlar.

ZAQATALA

Zaqatala rayonunda Xocalı soyqırımının 27-ci ildönümünə həsr olunmuş ümumrayon tədbiri keçirilmişdir.

İlk öncə tədbir iştirakçıları Soyqırımı abidə kompleksini ziyarət etmiş, şəhidlərin xatirəsinə ehtiramla yad etmişlər. Sonra rayon icra hakimiyyəti başçısı Mübariz Əhmədzadənin "Xocalının səsi" adlı məruzəsi dinlənmişdir. Nətiq çıxış edərək vəhşiləşmiş erməni millətçilərinin keçmiş SSRİ-nin 366-cı motoatıcı alayının qüvvələri ilə birlikdə 27 il bundan əvvəl, fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərində törətdikləri qırğın nəticəsində 613 nəfər soydaşımızın qəddarlıqla qətlə yetirildiyini, yüzlərlə insanın yaralandığını, 1275 nəfərin isə əsir düşdüyünü qeyd etmiş, həmin gün Xocalıda 10 ailənin tamamilə məhv edildiğini, 21 uşağın hər iki valideynini, 130 uşağın isə valideynlərindən birini itirdiyini xüsusi vurğulamışdır. Yalnız ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin yənidən hakimiyyətə qayıdırdan sonra Xocalı faciəsinin ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi soyqırımı aktı kimi təsbit edildiyini vurğulamış, hazırda Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Xocalı faciəsinin dünyanı müxtəlif ölkələrində qeyd olunduğunu bildirmişdir.

Tədbirdə çıxış edən ziyalılar və gənclər ulu öndər Heydər Əliyevin Xocalı soyqırımının dünyaya tanınması istiqamətində yürütdüyü siyasətin bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən layiqincə davam etdirildiyini tədbir iştirakçılarına nəzərində qatmışlar. Məhz bu siyasətin məntiqi nəticəsi kimi, bu gün dünya ictimaiyyəti artıq Xocalı soyqırımının əsl səbəblərini bilir və erməni terrorçularının

törətdikləri vəhşilikləri pisləyirlər. Nətiqlər öz çıxışlarında Dağlıq Qarabağ münafiqlərinin beynəlxalq hüquq normalarına uyğun həlli, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin qorunması, qaçqın və məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıtarılması istiqamətində fəaliyyətində ölkə rəhbərinə uğurlar arzulamışlar.

Daha sonra tədbirdə

həyata keçirmişdir. Bu, təkcə Azərbaycan xalqına qarşı deyil, həm də bütün insanlığa qarşı yönəlmiş müdhiş cinayətdir.

Bildirilmişdir ki, bu dəhşətli soyqırımın əsl mahiyyətini yalnız ümummilli lider Heydər Əliyev 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə yənidən qayıdırdan sonra açıqlamış, 1994-cü ilin fevralında Milli Məclis Xocalı soyqırımına siyasi-hüquqi

iqiştirak edən xocalılar adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə müraciət qəbul olunmuşdur. Sonra rayonda məskunlaşmış Xocalıdan olan 29 məcburi köçkün ailəsinə rayon icra hakimiyyəti tərəfindən maddi yardımlar göstərilmişdir.

QUBADLI

H.Quliyev adına Qubadlı rayon Çaytumas kənd məktəb liseyində Xocalı faciəsinin 27-ci ildönümünə həsr olunmuş ümumrayon tədbiri keçirilmişdir. Tədbirdə RİH-nin başçısı Malik İsaqov, rayonun idarə, müəssisə, təşkilat rəhbərləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak etmişlər.

Anım mərasimini məktəbin direktoru Şamama Həsənova açıq elan etdikdən sonra Xocalı soyqırımının və şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilmişdir. Qeyd olunmuşdur ki, tarixən Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı siyasəti həyata keçirən erməni millətçiləri öz vəhşi simalarını bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirərək dinc əhaliyə divan tutmuşlar. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri, Dağlıq Qarabağ ərazisindəki ermənilərin qeyri-qanuni silahlı dəstələri, keçmiş SSRİ-nin Xankəndində batallyonun şəxsi heyətinin və hərbi texnikasının bilavasitə iştirakı ilə Xocalı şəhərinə hücumu keçərək, Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı

qiymət vermişdir. Bundan əlavə, azərbaycanlılara qarşı zaman-zaman törədilmiş soyqırımı ilə əlaqədar ümummilli lider Heydər Əliyevin 1998-ci il martın 26-da imzaladığı fərmanla 31 mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edilmişdir. Prezident İlham Əliyevin uğurlu xarici siyasəti nəticəsində artıq beynəlxalq təşkilatların qəbul etdiyi bir sıra sənəddə Ermənistan işğalçı dövlət kimi göstərilmişdir. Xocalı həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, beynəlxalq aləmdə yayılması, eləcə də bu soyqırımına obyektiv qiymət verilməsi istiqamətində davamlı olaraq addımlar atılmışdır. Bu baxımdan Heydər Əliyev Fondunun gördüyü işlər olduqca təqdirəlayiqdir.

Hazırda Heydər Əliyev Fondunun ayrı-ayrı ölkələrdə

geniş miqyasda təşkil etdiyi və faciənin həqiqətlərini yayılmasına yönəldilmiş anım tədbirləri, 60-dan çox ölkədə yüzlərlə könüllünün iştirakı ilə uğurla davam etdirilən "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq informasiya və təşviqat kampaniyası da bu işə öz töhfəsini verməkdədir.

Sonda bildirilmişdir ki, Prezident İlham Əliyevin apardığı siyasət sayəsində torpaqlarımız işğaldan azad ediləcək, şəhidlərimizin ruhu rahatlıq tapacaqdır. Tədbirdə məktəb şagirdlərinin ifasında Xocalı soyqırımına həsr olunmuş ədəbi-bədii kompozisiya nümayiş etdirilmiş, məhrəmanlıq və vətənpərvərlik mövzusunda şeirlər səslənmişdir.

Vaqif BAYRAMOV, İlqar HƏSƏNOV, Mehdi MÜKƏRRƏMOĞLU, "Xalq qəzeti"